

Rolnummer 6112
Arrest nr. 173/2015 van 3 december 2015

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties, gesteld door de Franstalige Rechtbank van Koophandel te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 7 oktober 2014 in zake de nv «Allianz Benelux» tegen de nv «Etablissements A. Alvin et Co», waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 8 december 2014, heeft de Franstalige Rechtbank van Koophandel te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Bestaat er, ten aanzien van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, een onverantwoorde discriminatie tussen een verzekeringsmaatschappij en elke andere handelsvennootschap in het geval waarin de rentevoet die met toepassing van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties is berekend, niet van toepassing zou zijn op de vergoedingen betaald door de verzekeringsmaatschappijen, terwijl die laatstgenoemden eveneens handelaars zijn en de vergoeding van het schadegeval moet worden beschouwd als de tegenprestatie van de verplichting tot betaling van de premies door de verzekerde ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de nv «Allianz Benelux», bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M. Valvekens, advocaat bij de balie te Brussel, en door Mr. A. Foriers, advocaat bij het Hof van Cassatie;

- de nv «Etablissements A. Alvin et Co», bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M. Forges, advocaat bij de balie te Brussel;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 14 oktober 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en L. Lavrysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 3 november 2015 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 3 november 2015 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil*

Het aan de verwijzende rechter voorgelegde geschil betreft een vordering tot betaling van moratoriumintresten op bedragen die zijn uitbetaald als vergoeding van schade die door de nv «Etablissements A. Alvin et Co» is geleden ingevolge een brand die zich in haar loodsen heeft voorgedaan.

Na te hebben vastgesteld dat de uitbetalingen door de verzekeraar te laat waren verricht, heeft de Franstalige Rechtbank van Koophandel te Brussel de van toepassing zijnde rentevoet moeten bepalen.

De nv « Etablissements A. Alvin et Co » vordert de rentevoet bedoeld in de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties.

De nv « Allianz Benelux » voert aan dat de door de verzekeringsmaatschappijen betaalde vergoedingen niet onder het toepassingsgebied van de wet van 2 augustus 2002 vallen, aangezien de verzekeringsovereenkomst niet als een handelstransactie in de zin van die wet kan worden beschouwd.

Aangezien zij van mening is dat er sprake zou kunnen zijn van een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, heeft de eisende partij de rechter verzocht de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de nv « Etablissements A. Alvin et Co », eisende partij voor de verwijzende rechter

A.1. Volgens de eisende partij voor de verwijzende rechter is er geen enkele reden om de wet van 2 augustus 2002 niet toe te passen op de verzekeringsmaatschappijen, aangezien die de hoedanigheid van handelaar hebben en aangezien zij hun verzekerden vergoeden wegens daden van koophandel, ter uitvoering van overeenkomsten die voorzien in een vergoeding bij een schadegeval, wanneer is voldaan aan de contractuele voorwaarden, met name met betrekking tot de gedekte risico's en de betaling van de verzekeringspremies.

De in het geding zijnde wet van 2 augustus 2002 heeft de richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties ten uitvoer gelegd.

Die normen werden aangenomen omdat werd vastgesteld dat de uitermate lange betalingstermijnen en de betalingsachterstanden waaraan de ondernemingen, meer in het bijzonder de kleine en middelgrote, het hoofd moeten bieden, zware administratieve en financiële lasten op hen doen rusten die de duurzaamheid van de werkgelegenheid en, in voorkomend geval, het voortbestaan van die ondernemingen in het gedrang kunnen brengen.

Het door de verzekeraar uitbetaalde bedrag is weliswaar niet de vergoeding van een dienst die de verzekeringnemer hem zou hebben verleend, maar het berust toch op een handelstransactie die voortvloeit uit een onderliggende overeenkomst die zelf aanleiding heeft gegeven tot het betalen van bedragen, namelijk de premies.

De situatie verschilt nauwelijks van die van de rechtstreekse ontvanger van een dienstverrichting of van een levering van producten.

De interpretatie die ertoe zou leiden dat de verzekeraars van het toepassingsgebied van de in het geding zijnde wet worden uitgesloten, zou de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in die zin schenden dat zulks, op een wijze die niet evenredig zou zijn met het nagestreefde doel, een verschil in behandeling met andere handelsvennootschappen zou doen ontstaan dat niet op objectieve criteria is gebaseerd.

Standpunt van de nv « Allianz Benelux », verwerende partij voor de verwijzende rechter

A.2.1. De verwerende partij voor de verwijzende rechter voert aan dat de prejudiciële vraag ontkennend moet worden beantwoord. De verzekeringsmaatschappijen worden immers niet anders behandeld dan de handelsvennootschappen.

De door een verzekeraar aan zijn verzekerde uitbetaalde vergoeding vormt niet de vergoeding van een levering van goederen of van een dienstverrichting. Het is de verzekeringspremie die de vergoeding van een prestatie vormt. De betaling van de vergoeding vormt enkel de uitvoering, door de verzekeraar, van een prestatie die bij een schadegeval werd beloofd.

De wet van 2 augustus 2002 is enkel van toepassing op de betaling van bedragen die ter vergoeding van een levering van goederen of diensten verschuldigd zijn. De verzekeringsmaatschappijen en de andere handelsondernemingen worden vanuit die invalshoek dus op volkomen identieke wijze behandeld.

A.2.2. De vraag kan evenwel rijzen of de Rechtbank van Koophandel geen ander verschil in behandeling heeft willen aanklagen.

Er zou geen sprake zijn van een discriminatie tussen « gewone » handelsondernemingen en verzekeringsmaatschappijen maar tussen handelsondernemingen naargelang zij schuldeiser van een vergoeding uit hoofde van de levering van goederen of diensten of schuldenaar van een dergelijke levering zijn.

Zelfs aldus geherformuleerd, dient de vraag ontkennend te worden beantwoord.

In de eerste plaats is het aangevoerde verschil in behandeling onbestaande : in de economische wereld bestaat er geen groep van handelsondernemingen die schuldeiser zouden zijn van bedragen die ter vergoeding van de levering van goederen of diensten verschuldigd zijn en een andere groep van ondernemingen die schuldeiser van de levering van goederen of prestaties zouden zijn. Elke handelsonderneming is in werkelijkheid tegelijk schuldeiser en schuldenaar van zowel verbintenissen die betrekking hebben op de prijs van goederen of diensten als verbintenissen die betrekking hebben op de levering van dergelijke goederen of diensten.

In ondergeschikte orde berust het onderscheid op een objectief criterium : onder de schuldvorderingen van een handelsonderneming een onderscheid maken tussen die welke bestaan in een bedrag dat als vergoeding voor een levering van goederen of een dienstverrichting, dus als prijs voor die levering, verschuldigd is en die welke betrekking hebben op de levering van goederen of diensten door een andere onderneming, is een onderscheid maken tussen die schuldvorderingen naar gelang van de aard en het voorwerp ervan.

Omgezet naar de verzekering, houdt dat beginsel in dat de premie waarvan de verzekeraar schuldeiser is, zijn prestatie die erin bestaat een risico te dekken, vergoedt, terwijl de verzekerde schuldeiser van de ter uitvoering van die dekking verschuldigde vergoeding is.

De in de in het geding zijnde wet bedoelde schuldvorderingen hebben echter gemeen dat zij schuldvorderingen inzake geldsommen vormen waarvan het bedrag vaststaat en, in beginsel, door middel van een factuur wordt vastgesteld.

Het gaat om schuldvorderingen die vanaf het begin betrekking hebben op een geldsom, en zulks in tegenstelling tot waardeschuldvorderingen, met andere woorden schuldvorderingen inzake vergoedingen die zijn bestemd om schade te dekken die met name voortvloeit uit een fout of een andere aansprakelijkheidsgrond of nog uit een onteigening ten algemene nutte, en, *a fortiori*, in tegenstelling tot de schuldvorderingen die betrekking hebben op de levering van goederen of diensten, die per definitie geen geldsom betreffen.

Het onderscheid is redelijk. Het is weliswaar juist dat de niet-uitvoering of de vertraging in de uitvoering door een verzekeringsmaatschappij ernstige moeilijkheden kan veroorzaken voor de verzekerde, maar dezelfde vaststelling kan worden gedaan in verband met alle contractuele wanprestaties.

Het is ook evenredig ten aanzien van de doelstellingen die zowel door de Europese wetgever als door de Belgische wetgever zijn nagestreefd, die een bijzonder soort van misbruik hebben willen bestrijden dat in aanmerking komt voor een algehele regeling (de niet-tijdige betaling van facturen voor het leveren van goederen of diensten) en niet de kwestie van alle vertragingen in de uitvoering hebben willen regelen, kwestie die enkel per geval kan worden behandeld naar gelang van het in het geding zijnde soort van overeenkomst en het soort van verbintenis dat eruit voortvloeit.

A.2.3. In nog meer ondergeschikte orde zou het Hof, indien het die argumentatie niet zou volgen, moeten beoordelen of het geen prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie zou moeten stellen over de draagwijdte van de richtlijnen van 2 augustus 2002 en 16 februari 2011 en de bestaanbaarheid ervan met het beginsel van niet-discriminatie in het Europese recht.

Standpunt van de Ministerraad

A.3.1. Volgens de Ministerraad moet de verwijzingsbeslissing, bij gebrek aan nadere precisering, worden geacht betrekking te hebben op artikel 2.1 van de wet van 2 augustus 2002 en niet op de gehele wet. De prejudiciële vraag beoogt die bepaling, in die zin geïnterpreteerd dat een door de verzekeringsmaatschappijen betaalde vergoeding geen handelstransactie uitmaakt.

A.3.2. Aldus gepreciseerd, behoeft de prejudiciële vraag geen antwoord.

De Ministerraad brengt in herinnering dat het Hof, in een arrest nr. 80/2005 van 27 april 2005, op dezelfde wijze heeft geantwoord in verband met een andere bepaling van dezelfde wet.

De twee in de prejudiciële vraag bedoelde categorieën van personen zijn objectief verschillend: de verzekeringsmaatschappijen hebben een bijzonder maatschappelijk doel dat hen van de andere handelsvennootschappen onderscheidt. En vanuit het oogpunt *ratione materiae* heeft de wetgever de betalingsachterstanden willen tegengaan die een weerslag hebben op de bedragen die ter vergoeding van handelstransacties verschuldigd zijn, met andere woorden de betalingsachterstanden die betrekking hebben op de prijs ervan, met uitsluiting van alle andere bedragen of schadevergoedingen.

Daarenboven en te dezen worden de door de verzekeringsmaatschappijen betaalde vergoedingen niet als « handelstransacties » beschouwd. Die ondernemingen vallen dan ook buiten de regeling van de in de prejudiciële vraag bedoelde wet. Dat verschil in behandeling blijkt *in casu* uit een verschillende rentevoet.

Er bestaat wel degelijk een verschil in behandeling dat verantwoord is.

In beginsel belette niets de Belgische wetgever weliswaar verder te gaan dan de bij de richtlijn 2000/35/EG aan de schuldeiser verleende bescherming, en het toepassingsgebied *ratione materiae* ervan uit te breiden. In die richtlijn wordt trouwens uitdrukkelijk daarin voorzien.

Een dergelijke uitbreiding was evenwel niet verantwoord ten aanzien van het doel van de richtlijn, en bijgevolg van de wet.

In een arrest nr. 16/2007 van 17 januari 2007 heeft het Hof trouwens geoordeeld dat « het toepassingsgebied [van de wet van 2 augustus 2002] immers volkomen overeenstemt met de doelstelling die zij nastreeft ».

A.3.3. In ondergeschikte orde, indien het Hof zou oordelen dat het uitsluiten, in de in het geding zijnde bepaling, van de door verzekeringsmaatschappijen betaalde vergoedingen de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie miskent, zou het Hof, volgens de Ministerraad, aan het Hof van Justitie van de Europese Unie een prejudiciële vraag moeten stellen over de geldigheid van de definitie van « handelstransacties » in de richtlijn 2000/35/EG ten aanzien van diezelfde beginselen. Aangezien die richtlijn werd vervangen - zonder op het betwiste punt te zijn gewijzigd -, zou in de prejudiciële vraag die het Hof zou stellen, moeten worden verwezen naar de richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties.

- B -

B.1. De wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties beoogt de omzetting van de richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (*Publicatieblad*, 8 augustus 2000, L 200, p. 35). De *ratio legis* van de richtlijn is dat betalingsachterstand bij handelstransacties en in het bijzonder de verschillende

wijze waarop de gevolgen ervan worden geregeld in de lidstaten van de Europese Unie, een ernstige belemmering vormen voor het goede functioneren van de interne markt en vooral de kmo's treffen (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50-1827/001, p. 4).

Volgens artikel 3, eerste lid, van die wet, is zij van toepassing op alle betalingen tot vergoeding van handelstransacties die, naar luid van artikel 2.1 van dezelfde wet, transacties zijn « tussen ondernemingen of tussen ondernemingen en aanbestedende overheden of aanbestedende diensten, die [leiden] tot het leveren van goederen of het verrichten van diensten tegen vergoeding ».

Artikel 4 van die wet bepaalt de termijn waarbinnen de betaling tot vergoeding van een handelstransactie in principe dient te gebeuren.

Artikel 6 van dezelfde wet staat de schuldeiser onder bepaalde voorwaarden en beperkingen toe van de schuldenaar een redelijke schadeloosstelling te vorderen voor alle relevante invorderingskosten ontstaan door de betalingsachterstand (eerste lid). Die invorderingskosten moeten voldoen aan de beginselen van transparantie en in verhouding staan tot de schuld in kwestie (tweede lid). Aan de Koning wordt opgedragen het maximumbedrag van die redelijke schadeloosstelling voor invorderingskosten voor verschillende schuldniveaus vast te stellen (derde lid).

B.2. Uit de elementen van de aan de verwijzende rechter voorgelegde zaak en uit de motivering van het vonnis vloeit voort dat de verwijzende rechter wenst te weten of artikel 2.1 van de voormelde wet het gelijkheidsbeginsel schendt in zoverre het « niet van toepassing zou zijn op de vergoedingen betaald door de verzekeringsmaatschappijen, terwijl die laatstgenoemden eveneens handelaars zijn en de vergoeding van het schadegeval moet worden beschouwd als de tegenprestatie van de verplichting tot betaling van de premies door de verzekerde ».

B.3. Artikel 2.1 van de wet van 2 augustus 2002, vóór de wijziging ervan bij de wet van 22 november 2013, bepaalde :

« Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

1. ‘ handelstransactie ’ : een transactie tussen ondernemingen of tussen ondernemingen en aanbestedende overheden of aanbestedende diensten die leidt tot het leveren van goederen of het verrichten van diensten tegen vergoeding ».

B.4. Overweging nr. 13 van de voormelde richtlijn 2000/35/EG vermeldt :

« Deze richtlijn heeft enkel betrekking op betalingen tot vergoeding van handelstransacties en strekt niet tot regulering van transacties met consumenten, interest betreffende andere betalingen zoals betalingen uit hoofde van de wetgeving inzake cheques en wissels, of betalingen bij wijze van schadeloosstelling met inbegrip van betalingen uit hoofde van verzekeringspolissen ».

In de parlementaire voorbereiding van de wet wordt uitdrukkelijk naar die overweging verwezen (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50-1827/001, p. 8).

B.5. De in de voormelde wet van 2 augustus 2002 bedoelde betalingsachterstanden omvatten niet de betalingen die door de verzekeringsmaatschappijen moeten worden verricht.

Er bestaat aldus een verschil in behandeling tussen twee categorieën van schuldeisers.

B.6.1. Dat verschil in behandeling berust op een objectief criterium, namelijk de verschillende aard van beide categorieën van transacties. De in de in het geding zijnde wet bedoelde schuldvorderingen zijn schuldvorderingen inzake geldsommen waarvan het bedrag bij het begin van de transactie is bepaald. Schuldvorderingen zoals de door een verzekeringsmaatschappij verschuldigde vergoedingen zijn daarentegen waardeschuldvorderingen die bestemd zijn om schade te dekken die voortvloeit uit een fout of uit een andere aansprakelijkheidsgrond. In tegenstelling tot verschuldigde geldsommen waarvan het bedrag vaststaat aangezien het met een factuur overeenstemt, komt het bedrag van de schuldvorderingen inzake vergoedingen, zoals die welke door een verzekeringsmaatschappij verschuldigd zijn, pas vast te staan op het ogenblik waarop een rechterlijke beslissing wordt gewezen of een akkoord wordt bereikt om dat bedrag vast te stellen.

B.6.2. Zoals in B.4 is vermeld, heeft de wetgever de beginselen van de voormelde Europese richtlijn omgezet in het interne recht. Aldus was het de bedoeling de negatieve gevolgen van betalingsachterstanden, terwijl de goederen waren geleverd of de diensten verricht, zowel voor de liquiditeit van de handelsondernemingen als voor het concurrentievermogen ervan, tegen te gaan.

Het is vanuit dat oogpunt dat in de inleidende uiteenzetting van de minister van Justitie in de Kamercommissie belast met de problemen inzake handels- en economisch recht wordt gepreciseerd :

« Ook *materieel* is het toepassingsgebied van de wet begrensd. Het wetsontwerp is enkel van toepassing op *betalingen tot vergoeding van* handelstransacties en is derhalve, net als de richtlijn, niet van toepassing op betalingen bij wijze van schadeloosstelling, hierbij inbegrepen de schadeloosstellingen betaald door verzekeringsmaatschappijen. Het is dus niet van toepassing op andere geldelijke verplichtingen die hun oorsprong zouden kunnen vinden in de handelstransactie, zoals de betaling van schadevergoeding wegens verborgen gebreken of wegens laattijdige levering. De vergoedende intrest, die op deze schadevergoeding kan worden toegekend door de rechter, blijft onderworpen aan de op dit ogenblik geldende principes ter zake » (*Parl. St.*, Kamer, 2001-2002, DOC 50-1827/005, p. 6).

B.6.3. Hoewel de schuldeisers van een verzekeringsvergoeding niet de bijzondere rentevoet genieten die de bij de wet van 2 augustus 2002 gedekte schuldeisers genieten, zijn de schuldvorderingen inzake vergoedingen zoals die welke door de verzekeringsmaatschappijen verschuldigd zijn, onderworpen aan het gemeen recht dat eveneens de bij niet-tijdige betalingen van toepassing zijnde rentevoet regelt.

Het in het geding zijnde verschil in behandeling is niet zonder redelijke verantwoording.

B.7. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 2.1 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 3 december 2015.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels